

LO GERONÉS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES

PORTE-VEU DEL

PREU DE SUSCRIPCIÓ

1 peseta trimestre

1'25 id. id.

1'50 id. id.

Un número 10 céntims

Any 5ta

¿Altre vegada?

Corran veus de que 'ls carlins tractan altre vegada d' exercerse en armes. Los més significats personatges de partit han deixat sos habituals domicilis y D. Carles ha sortit de Bruselles pera Suissa.

Per altre part, D. Carles va dir que si l' Govern feia una pau vergonyosa ell s' encarregaria de redimir Espanya, y com no sabem qué es lo que entén don Carles per pau vergonyosa, doncs s' ha guardat bé de dirlo fins ara, es clar que pot empindre la nostre redempció quasi li donga li gana.

Y dihem quan li donga li gana porque estém segurs de que no li han de faltar partidaris pera promoure una tercera guerra civil, puig en aquesta nació, dexada de la mà de Deu, may faltan elements per aquest genre de guerres, encara que ni 'ls bisbes trobin voluntaris pera anar-se a barallar ab nostres enemicichs de fora.

Però lo que no entenem nosaltres, es com ho podrà fer D. Carles pera redimirnos, ó sia, pera deslluitar-nos de nostres enemicichs, a menos que entenga per exclusivament als polítics que ns governan, y per redempció lo posarse ell en son lloc.

Perque al país, al poble, no li pot agradar gens ni nica que ab prou feyna acabades una guerra ab l' extranger y dues ab les colonies ultramarines, ni hagi de comensar una altre dintre de casa; y dubtem que ningú sia capás de ferli entendre que aquesta última jugui disminuir 'ls perjudicis de tota mena que li han occasionat les anteriors, més que més quan desgraciadament li ha ensenyat massa la experiència lo que son y lo que significan les guerres civils.

Si D. Carles hagues volgut bé a Espanya, hauria comensat per no empênyerla com ha fet a la guerra ab los Estats Units, y coneguent com conexa, ó al menys tenia obligació de conixer si té la pretensió de governarla, l' estat de la nació y 'ls medis ab que comptava pera la lluita, no hauria continuat atantia malgrat sos desastres, y no s' presentaria, com fa, ab una intransigència incalificable, exigint lo que es impossible obtindre sense una completa victòria contra los nostres contraris.

Si Espanya ha sigut vensuda ¿qué pot fer sinó caçar?

Es capás D. Carles ab tots los seus parcialis d' asssegurarnos la victòria contra la República nort-americana? Y, si alguna cosa podia fer en aquesta lluita pera donarnos lo triomf, perquè no ho feya? Abont es sen patriotisme?

Diu l'adagi que «de l' arbre cayut tothom ne fa menjy» y axó y res més es lo que s' proposa fer don Carles: aprofitarse de l' occasió pera veure si pot conseguir escalar lo trono d' Espanya, en que hage de regnar sols sobre les seves despulls.

Deu no li tinga en retret!

EXCURSIÓ A MONTSÈNY

A dos quarts de deu del vespre del dissapte setze de juny arribava a Vich lo qui escriví aquests ràfles, adreçant a sos companys d' excursió pera lenir temps de venir en dita ciutat algunes notes que li convenien. Aquesta circunstància féu que pogués visitar l' endemà la Manifesió artística ausetana, instalada en les sales del Circol Literari, y assistir a la tarda a la entrega dels premis als expositors llorajats.

La manifestació artística consistia principalment en traballs deguts als devebles de les diferents escoles establecudes a Vich y l' objecte del Circol al promoure la cultura no solzament al jovent estudios, sino ademés als que s' troba en la comarca ausetana la ensenyansa de l'

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Rambla Llibertat, 31

Diumenge 31 de Juliol de 1898

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletons, etc., que s' remetin a la Redacció, se'n donara compte en lo Setmanari.

Núm. 224.

art, les aptituds pera son conreu que en ella s' revelan, y lo que s' podria avansar en aquest camí si lothom hi posés la seva pedrela. En suma, un servei més anyudit als molts que Vich déu a son benemérit Círcol literari, sempre amant pera difundir la ilustració entre sos paysans.

No s' crega perçó que fossen d' alumnes totes les obres exposades. Moltes n' hi havia, fora de concurs, de mestres, artistes y aficionats y d' ells nos cridaren poderosament la atenció una preciosa pintura de N' Antoni de Ferrer, dos quadros d' En Oriola-Cortada, uns magnífichs dibuxos d' En Vilaplana y d' En Puig y Genís y la colecció de fotografies de don Ramon d' Abadal.

Pero, com hem dit, la característica de la exposició eran los travalls dels deseables y baix aquest punt de vista declarém francament que si en son conjunt se semblava a les demés exhibicions d' obres d' aquest gènre, examinada ab atenció demostrava en los qui dirigexen a Vich la ensenyansa artística una aspiració a la naturalitat, al bon gust y a l' art veritable, que no estem gayre acostumats a veure en les escoles públiques y privades, sobre tot de noyes, y que ns impressiona agradablement.

La repartició de premis se féu en una de les sales de la casa de la ciutat, per no ser prou capasses y estar ocupades per la Manifestació les del local del Círcol, resultant un acte atractivol y serio. La concurrencia era escullida y nombrósissima, veyentshi tot lo bò y mellor del Vich intel·lectual. La nota culminant fou la memòria que llegí l' individu del Jurat, En Lluys B. Nadal, ab un preàmbul oportunitissim y calent de patriotisme a la catalana que sentim no recordar paraula per paraula, esclatant lo públic en aplausos quan comparexien a rebre 'ls premis los joves deseables, alguns dels quins com En Pere Puntí y En Jaume Serra prometen esser artistes de volada. La secció lírica del Círcol amenisà la festa fentnos passar un bon rato ab la encertada interpretació de vari fragments de música clàssica; y clogué l' acte ab un bréu parlament lo Vicari General Dr. Serra, qu' havia ocupat la presidència en substitució del Illm. senyor Bisbe, al qui mantenien retret y fondament afectat les desgracies d' Espanya com poguerem apreciar al matí al tenir lo gust d' oferirli 'ls nostres respects.

Perdonin los nostres llegidors aquesta digressió que ns fa permeté donar compte d' un succès si s' vol d' importància purament local, però que a nostre entendre justifica lo molt y bò que fa y pot fer la inicialiva de les personnes amadores de la terra en favor del verdader progrés del poble, quan se troba, com a Vich, lliure de trabes oficials y protegida per autoritats de casa que parlan y senten com nosaltres, y que ns dona ademés occasió d' encaxar ab vells amics y coneixuts, la major part d' ells companys de causa, com En Serra y Campdelacreu, En Genís y Aguilar, En Nadal, En Viguer, N' Abadal, En Faljó, En Masferrer, N' Espina, y 'ls Rvis. Mossen Collell, Gudiol, Bofill, y altres y altres quins noms se nega a n' aquest moment a recordar la nostra flaca memòria.

Lo dilluns, en lo tren qu' arriba a Vich a les deu del matí, nos trobarem plegals a la estació los socis del Centre Catalanista de Gerona servors Botet, Durán, Franquesa, Gircós y Verdaguer, seguit cap a Ripoll abont arribarem a dos quarts de dotze y contemplant de pas les belleses naturals qu' ofereixen allí les riberes del Ter per tot arreu ab ses preses d' ayqua, ses boniques poblacions de Torelló y Besora, coronada aquesta última per l' antic castell de son nom, ses fàbriques grandioses y, al lluny, per un costat lo Puigmal elapejat de neu, per l' altre, la serra que separa la plana de Vich de la de Olot ab son espaldat de Cabrera y los graons del Grau, qu' oviràvam de tant en tant quan lo accidentat del terreno que segueix la via deixava alguna clariana.

Essent a Ripoll nos dirigirem tot seguit a la restaurada basilica de Sta. Maria, quedantnos extasiats devant la seva magnifica portada, única en son genre, minuciosament estudiada y escrita per l' historiador del monestir En Joseph M. Pellicer y admirablement cantada en son «Canigó» pel primer de nostres poètes contemporanis Mossen Jacint Verdaguer. A la esquerda de la mateixa admirarem la lòpida ab que la «Unió Catalanista» ha volgut perpetuar les memorables paraules del Bisbe Morgades al donar per a-

bada la restauració del Temple: «Ja puch morir content... etzétera», decorada ab una orla alegòrica riquissima que fa honor al bon gust del distingit arquitecte En Puig y Cadafalch. Entrarem en lo grandios temple de cinch naus important per la seva severitat y pureza de línies, despullat d' adornos, y ahont tot parla al cor y al esperit del creyent y del patriota. Lo Reverent Joseph Wilson, gelós custodi del monument, nos obrí la reixa que tanca la espléndida capella de la família Prats, situada sola 'l campanar, ab son altar y sepultures de marbre y parets bellament policromades: enfront d' ella hi ha la que conté les fonts baptismals, gran pica de pedra de Montjuïc de Barcelona que porta esculpits en sa part inferior en alt relléu los bustos dels quatre Evangelistes y en quina part superior a més d' altres adornos s' hi llegeix la dedicatoria a Santa Maria feta pel «Centre Excursionista de Catalunya». Arrimades a les primeres pilastres de la nau central se venhen les piques d' aigua heneyta, regalo d' entussiastes devots. No hi ha à l' iglesia cap més capella ni altar lateral, mostrantse les naus lliures de tot ornament, com no sien les corones de llum de bronze y ls vidres de colors de les finestres, en cada una de les quines hi llühexen respectivament los escuts de les famílies de la noblesa catalana que han costejat les vidrieres. Les quatre naus laterals están dividides per pilars quadrangulars, alternats ab grossos columnes de ben travallats capitells, que aguantan les voltes molt més baxes que la de canó de la nau central y disposades de manera que servixin a n' aquesta de contrafort. De la volta de la nau central, prop del creuher, penja un artístich estandart ab la bandera catalana en son centre, ofrènega de no recordém quina associació catalana en lo jorn de la nova consagració de la basílica, y a regular alsaria en cada una de les quatre pilasters també més pròximes al creuher, col·locades sobre elegants soports, hi ha altres tantes urnes ossaris que guarden les mortals després d' antichs comtes catalans, entre elles les de Bernat Tallaferró, Comte de Besalú, costejada per la agrupació catalana d' Olot y tallada en preciós alabastre de Beuda, les de son fill Guillem, y les de l' abat Desbach.

Al sol del creuher s' hi puja desde les avans dites naus per medi d' alguns graons, aixecantse la cúpula ó cimbori sobre l' intersecció de la volta de la nau central ab les del creuher. Lo paviment d' aquest sota la cúpula y enfront de l' absis y altar major es de mosaic de pedretes blanques y negres, imitant en son dibuix lo que hi havia antigament y del qual se conservan alguns restos en lo claustre. En cada una de les testeres del creuher hi ha un mausoleu; lo de la dreta del espectador correspon al comte Ramon Berenguer, definitiu, posat sola un arcosoli y rematat ab estàtua equestre, descansant la caixa ó sepulcre de marbre sobre esbeltes columnetes d' igual pedra; y l' de la esquerda, provisional, conté les cendres de Jofre l' Pelós, lo valent capdill de la nació catalana del temps de la reconquesta, fundador del cenobi de Ripoll, que espera un sepulcre digne de sos mereixements y de l' amor y veneració que 'ls catalans li deuen. Als fons del creuher s' obren set absis, lo del mig molt major que 'ls altres y corresponen al eix de la nau central. En cada un d' aquests absis hi ha son altar nou de marbre, donatiu quasi bé tots d' alguna entitat o corporació catalana, dels quins recordém lo de St. Ramon de Penyafort, dels advocats, 'l de St. Jordi, de la noblesa, y, en lo major, lo magnífich quadro en mosaic de colors representant a Sta. Maria de Ripoll, pintura de N' Enric Serra, obra en los tallers del Vaticà y preuat regalo de S. S. lo Papa Lleó XIII. Avans de deixar lo temple donarem un cop d' ull a les dues trones, col·locades a un y altre costat de la nau major, junt a les pilasters més pròximes al presbiteri, sobre unes curtes columnetes, totes elles de pedra marbre de diferents colors y ricament decorades.

Baxarem luego a l' espayós claustre de dos pisos, restaurat ab igual propietat y acer que la iglesia, y seria un may acabar si volguéssem entretenirnos en descriure les variades motllures de sos capiteells y altres detalls ornamentals, feyna que exigirà més temps y estudi del que nosaltres poguem emplear en tant ràpida visita. Notarem, si, que per tot surten a relluir les barres catalanes, com per tot se veu l' escut de Catalunya en lo temple restaurat, fins en los canobres de l' altar major, legitimant així lo dictat de ca-

sa payral de la terra catalana que donà à Sta. Maria de Ripoll en ses aludides paraules son insigne restaurador. Perçò bat l' ayre la bandera catalana en les grans festivitats, arborada al cim del quadrat y elevat cloquer, que desde l' claustre se véu perfectament y quin parió de l' altre banda del frontis no ha sigut mai acabat. En les parets exteriors de la planta baxa del claustre s' hi han encastat ab amorós respecte tots los restos antichs que no han pogut utilisarse en la restauració, formant un petit y curiós museu de recorts del monestir. Sortirem un moment à fora per la part de darrera de la iglesia y claustre pera donar una mirada al magnifici efecte que desde allí produueix lo conjunt de l' edifici y' ns despedirem de nostre complacent *cicerone* Mossen Wilson, no sense havernos provehit de fotografies y altres petits objectes pera memoria de tant agradable visita.

Després d' haver dinat en la Fonda nova del Monastir, avans de L' Univers, anarem à pendre café en lo cassino magnificient situat en l' àngul mateix ahont se juntan los rius Ter y Freser, que posseueix un espayós teatre y jardins en la planta baxa en los quins cap al tardi los jorns d' istius s' hi sent sempre un ayre fresquet, y à dos quarts de tres de la tarde pujavam altre vegada al tren que 'ns torna à Vich en una hora y mitja.

A la estació 'ns esperava En Joseph Serra y Campdelacreu entusiasta vigata é incansable escrutador de tot lo que pot portar honor à la seva ciutat nadiua, que 's constitueix en nostre company y guia, y a fé que no 'n podiam desitjar de meller pels seus coneixements y per la seva fina amabilitat. Nos deixarem, donchs, dirigir per En Serra que 'ns conduí primer à la Catedral, modern pero grandiós edifici axeçat lo passat segle sobre les ruïnes de la antiga, de la qual se conserva lo magnifici claustre ogival, ab ses arcades plenes de calats, correspondents al istil gótic florit; y ab son monument à Balmes, lo primer pensador d' Espanya d' aquest segle y un dels primers filosophs d' Europa. En Franquesa 'n prengué una vista fotogràfica.

De la Catedral passarem al Palau del Sr. Bisbe, en quin pís superior y en lo del Claustre está instalat lo Muséu episcopal, altre de les creacions del Illm. Morgades, al qui Deu concedese molts anys de vida pera esplendor de la Diòcesis que ab tant de zel regeix y pera profit de Catalunya à la que tant estima. Impossible es donar idea en poques ratlles de lo molt y bo que en vuit ó deu anys allí s' ha aplegat. Basti dir que en fet de pintures en taula competeix ab los de les grans capitals d' Europa y que en taules romàniques los supera potser à tots. Notabilissimes son les collections d' obiectes litúrgichs, de tota mena, y de indumentaria religiosa; rica com poques la de estatuaria y escultura sagradas; notables les de ferretería y còdices, y abundants les de mobles, tapissos, vidres, rajoles y pisa catalana; essent única per lo copiosa y completa la de monedes encunyades à Vich, comensant per la sèrie ibérica, seguint per la episcopal y acabant per les reials y municipals. No hi falta à més à més la seva secció etnogràfica y la d' arqueologia de l' ètat antiga; constituida aquesta per obiectes de la época de la pedra pulimentada y del bronze, per antiguitats egipcies, gregues y romanes (ceràmica, vidrieria, metall), procedents moltes de Carmona y altres d' Empuries, Grecia, Italia, etc., distingintse una vitrina destinada à la exhibició de les ausitanes. En si, que pera poderne parlar ab coneixement de causa seria precis matarhi moltes hores. Nosaltres que teniem lo temps curt l' aprofilarém bé gracies à les explicacions del Rvt. Joseph Gudiol y Cunill, jove y estudiós arqueólech, Conservador del Muséu, y del senyor Espona, individu de la Junta del mateix, que 'ns accompanyaren en la visita y 'ns cridaren la atenció sobre 'ls exemplars més notables y de major rareza, atenció à la que estén fondament reconeguts.

Donada una ullada al restant del segon pis del claustre, que ocupa la biblioteca del senyor Bisbe, rica de més de vint mil volums, empreguerem lo camí del Temple romà, descobert per En Serra al enderrocarse lo vell palau dels Moncada, y conservat y restaurat gracies al desprendiment de benemerits patricis, ajudats també en aquesta tasca per l' Ilustríssim Morgades. En son interior s' ha comensat à formar un muséu lapidari y de fragments arquitectònichs, poquentsli veure alguns exemplars interessants. La part més conservada del antich temple son les parets de la *cella*, notable per les seves dimensions. La restauració s' ha fet ab tota conciència. Agrupats los excursionistes devant de la porta del Temple, en unió ab los senyors Serra y Espona, ne traguérem una fotografia.

Encara que comensava à ferse fosch no volgué En Serra qu' anàsem à sopar sense veure la Casa de la ciutat, gran y ben decorada, especialment la sala de sessions en la qual s' hi està formant una galeria de vigatans ilustres; haventbi l' propòsit de restaurar també la espayosa, anomenada de la columna, ab son sostre de fusta policromat. La falta de llum nos impedi pujar al arriu plé de manuals y pergamins.

Soparem à la posada d' En Pere Metus y, avans d' anar-nos al llit, visitarem en agradoza companyia ab los senyors Serra y Nadal, director aquest últim de l' acreditat selmanari *La Veu del Montserrat*, lo local del «Circol Literari»

y especialment la seva interessant biblioteca que conté més de vuyt mil volums; essent de mentar les sales de lectura y d' actes, les de conversació, billars, y l' corresponent jardí: tot lo que diu molt en favor de la cultura de la ciutat de Vich, que compàt ab un Centre de reunio com no 's troba més que en algunes y encara poques grans capitals.

Molt més vegérem que no recordém, y més hauriam pogut venire à no tenir lo temps tan just; lo que procurà suplir En Serra, oferintnos ab destí à la biblioteca de nostre Centre Catalanista un exemplar de son ben fet «Album-Guia monumental y artístico de Vich» que conté vint y quatre vistes fotogràfiques ab son corresponent text.

Pel demés la ciutat està ben empedrada, posseeix espayoses Rambles y passeigs, y una immensa plassa, y està iluminada à la nit per la electricitat, sent de notar que no obstant esser produuha aquesta per forsa de vapor resulta més barata que la de Gerona ahont l' Ajuntament té l' motor de franch. Axó, y altres detalls que podríem citar, nos convenceren de que l' administració municipal de Vich està molt per sobre y resulta més econòmica que la de la nostre capital de província.

J. B. y S.
(S' acabará.)

RETALL

Baix lo títol «Jochs Florals Escolars», y ab l' epígrafe *La restauració de la llengua d' Oc*, llegim en *Le Matin* lo següent:

«La propaganda pera la ensenyansa de la llengua provençal en las escolas se fa de dia en dia més activa en lo Mitjdia de Fransa. Per tot arreu se donan conferencies en aquest sentit per professors que saben servirse d' un estudi que M. Miquel Bréal publicà temps enrera en favor de la propagació de las antigas llenguas de Fransa. Aquestas conferencias son freqüentadíssimas, y l' moviment que ellas tendeixen à determinar en lo públic s' accentua cada dia més.

La escola del *florèg*, d' Avinyó, se n' ha aprofitat pera instituir los Jochs Florals Escolars.

Fins avuy, los Jochs Florals servian pera premiar als poetas, bons o dolents, del Mitjdia. La escola del *florèg* recompensa als noys que coneixen millor la llengua provençal.

En los liceus (instituts), colègis y escolas del Mitjdia s' ha repartit lo cartell dels nous Jochs. S' ofereixen flors d' or, de plata y de plata daurada als escolars que traduueixin millor la *Demoiselle de Victor Hugo*, en provençal, y *lou Mistrau*, de Frederich Mistral, en francès.

Una munio innombrable de joves han pres part en aquest certamen. Los premis foren concedits (lo dia 25 del corrent) à Avinyó, y l' professor del Liceu de dita ciutat, Mr. Arístides Brun, llegí 'ls noms dels premiats y feu 't discurs de costüm.

MM. Félix Gras, *capoulié du félibri*; Marius Girard, pare de la reyna del *félibri*, y l' P. Xavier de Fourvières, prengueren també la paraula y tots parlaren de las reivindicacions meridionals, de la gloria de la llengua d' oc y de sa proxima restauració.

Aquest moviment, ja ho havém dit, es dels més interessants y serà bo seguirlo de prop, ja que, si ofereix algunes ventajas literàries, presenta també graves inconvenients que s' conceben sense gran esforç.

Realment es notable l' moviment regionalista que en la centralizada Fransa jacobina s' ha despertat y que comensa à ferse sospitos als uniformistas. Mes, com tota aspiració racional y justa, s' obrira pas y arribarà à imposar-se com per tot arreu. La evolució progressiva d' aquesta noble aspiració de las regions per tot ha sigut la mateixa. De primer, los poetas han despertat los recorts adormits en lo cor del poble; després los filosophs y pensadors han ensenyat lo camí de las reivindicacions, qual implantació s' deixa, per últim, en mans dels polítichs, en lo bon sentit de la paraula.

(De *La Renaixensa*)

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del 27 de Juriol.—(2.ª convocatoria).—Presidis 4 concejals pel arcalde Sr. Bixa, prengueren los següents acorts.

Aprobar l' acta de la sessió anterior y la distribució de fonds del mes de Agost que ascendeix à 41.635'74 pessetes.

Deixar vuyt dies sobre la taula una instància del Sr. Perez Claras demandant que s' expropia tot lo solar pera la prolongació del carrer Nou del Teatre.

Demanar à la Direcció general de Contribucions indirectes autorisiació per rebaixar los drets de consums d' algunes espècies.

Retornar la fiansa als antichs arrendataris de consums. Prorrogar per dos mesos l' empleo de escriptent à D. Joaquim Puig.

Es oficial que l' Govern d' Espanya ha demanat la pau al dels Estats Units; ara falta saber les condicions que aquests exigiran pera tractarla, que en opinió de la generalitat han d' esser molt oneroses. De tots modos, lo fet ha produït una alsa considerable dels valors públics en la Peninsula y lo mateix diuen ha passat à la Habana, justificantse d' aquest modo que la opinió del país no es favora-

ble à la guerra, com pretenen certs politichs y altres que no son.

Lo general nort-americà Miles ha desembarcat à Puerto Rico ab un cos de tropes y es també oficial l' abandono de la ciutat de Ponce al sud de dita illa per les forces espanyoles. Lo que no ho es, per més que ho digan alguns telegrams del extranger, es que Manila s' hagi rendit al comodoro Dewey.

S. M. lo Rey D. Alfons XIII està malalt del xerampiò; la enfermetat segueix son curs y no inspira cap cuidado.

Se parla d' agitació carlista. No 'n faltarà d' altre pera acabar d' aniquilar Espanya y desconceptuarla als ulls de tothom qu' una tercera guerra civil.

S' ha prorrogat per tres anys lo plazo pera la construcció del ferro-carril de Gerona à Olot.

S' han suspés les obres de restauració de la iglesia monasterial de S. Pere de Camprodón.

Han sigut premiats ab medalla de primera classe en la Fira Concurs agricola de Barcelona los Srs. Lluïella y Vidal, germans, per sa instalació d' ous y volateria, y el senyor Ombras de Figueras, per sos céps americans.

En la botiga del successor de Cassà, sota las voltes de la Plaça del Vi, vegerem expossats à principis de setmana los travalls executats durant lo finit curs pels alumnos de la escola municipal de dibuix. Es d' aplaudir lo pensament, que de seguirse en los anys successius permetrà ferse càrrec dels avensos dels dexebles y dels progresos de l' escola, que per causes deplorables havia deixat d' existir en perjudici de la cultura artística principalment de la classe travalladora de la nostre ciutat.

A varias poblacions importants d' aquesta regió se projecta dotarlas de garnició permanent de forces de l' exèrcit. Ab l' augment à sis companyias de cada batalló, 'ls segons batallons d' infanteria y 'ls batallons de cassadors comptaran ab un efectiu de 1.400 y 1.500 plasses. També s' aumenta la artilleria ab dos canons per bateria.

Copíem de *La Renaixensa*:

«No s' fan molts temps que desmentiren ben autorisadament que la *Unió Catalanista* hagués resolt ni hagués sisquera pensat en celebrar aquest any una Assamblea general de Delegats.

Aquests darrers dies, tornan alguns diaris sense l' més petit sonament à ocupar-se d' aquest assumpt, arrivant fins à senyalar la ciutat de Tarragona com à la escullida pera aplegar-si 'ls delegats de per tot Catalunya.

No hi ha res d' axó. Repetim lo que dignèrem diàries en aquest any una Assamblea general de catalanista.

Cridém la atenció de tots los metges de fora, respecte de cert individu que s' presenta com a delegat del Sindicat mèdic de la província pera arreglar comptes y veure si pescar algú quartet. Dit subjecte s' ha presentat à la familia d' un metge d' Arbucies que casualment se troava malalt d' alguna gravetat y privat d' enraihonar ab ningú. Nos consta que no hi ha tal delegació, y que l' aludit subjecte es, per lo tant, un auzell que vola en busca de descuidats.

S' ha publicat una Gramàtica de la Llengua Catalana deguda à la ploma del Rvt. Pare Nonell, de la Companyia de Jesús, ventajosament conegut pels seus travalls llenguistics sobre lo nostre idioma.

La *Unió Catalanista* ferma en sos propòsits de travallar per l' aixecament del esperit públich de Catalunya, posant en clar lo que havem estat y lo que som, perquè s' vegi lo que tenim dret à ser, resolgué temps endarrera donar à llum una sèrie de publicacions de divulgació històrica ó d' ensenyansa política que servissin pera propagar en mitj dels nostre poble l' amor à Catalunya y l' afany pera obtenir lo reconeixement de sa personalitat nacional, no sols en la historia sinó també en lo present.

La primera obra d' aquesta colècio veurà la llum en los primers dies del mes entrant y es un estudi dels *Fets de la marina de guerra catalana*, obra à la que dona trista oportunitat los recents fets de la marina de guerra espanyola.

No dubtem que serà rebut ab interès pels catalans un semblant travall que patentiza l' desnivell que hi ha des de 'l bon temps de Catalunya fins als més temps d' Espanya: desde 'ls nostres Llurias y Marquets fins als Montjoys y Cerveras; desde las glorias de Nicotera y Salerno fins à las tacas de Cavite y Santiago.

Degut à las gestions del *Foment del comerç, indústria y propietat* d' aquesta capital, sembla que desde primer d' agost lo tren correu que arribava à Gerona à las vuyt de la nit, ho ferà à las sis de la tarde, poguentse repartir la correspondencia l' mateix dia.

Continúa en lo mateix estat de gravetat en una clinica de Barcelona la esposa de nostre amich D. Joan Hom Desitjariem una pròmpta millora.

Un periòdich local excita l' zel dels Sometents que persegueixen als cassadors. Fins per això han de servir los Sometents? Nosaltres sempre havíem cregit que la missió única era la defensa de las personas y de la propietat.

Demà comensan à despatxar-se las cédulas personals, haventhi de temps fins lo dia últim de Setembre per aquirir-les sense recàrrec.

Ha sigut nombrat notari arxiver del districte, vacant per trasllad del senyor Torelló, nostre amich D. Bonaventura Roqueta.

Hem rebut lo dictámen formulat per la comissió especial d' electricitat composta de don Francisco Salvat, don Francisco de Ciurana y don Igual. Tor. Nos en ocuparem oportunament.

Diuhan de Berlin que l' principa de Bismarck es molt grave, desconfiantse de sa salvació.

— Lo passat dijous tingué lloc lo escrutini general de la relació de la Junta de govern del Col·legi de Metges de la província manats organizar per Real Decret de 12 abril prop passat. Resultaren elegits tots los que se proposaren en reunió preparatoria que en lo dia 18 tingué lo Sindicat de Metges. La elecció ha sigut per unanimitat, y no podia deixar de ser axis per quant se feu una candidatura ab lo més genuíl espirit comarcal, formant part individuus en representació de cada un de los diferents partits judicials.

Los que forman la Junta son: President D. Joseph Pasqual y Prats, de Girona; Vocal 1.ª, D. Romualdo Vidal, de Palafrugell, en representació del partit de La Bisbal; Vocal 2.ª, D. Enrich Vilar, de Figueras; Vocal 3.ª, D. Joseph Fuster y Seguí, de Girona, en representació del partit de Puigcerdà; Secretari, D. Francisco Vinyas y Serra, de Girona, en representació del partit de idem; Contador, D. Miguel Formosa, de Hostalrich, en el de Sta. Coloma de Farnils, y Tresorer, D. Joan Matlleu, de Besalú, en el de Olot.

Cada un dels individuus de la Junta de Govern presideix la junta comarcal composta de cinquè individuus. — Segons rumors lo Ajuntament d' aquesta capital ha elevat una exposició pera l' empalme de la carretera de Sant Feliu de Guíxols & Girona ab la general de Madrid a La Jonquera. Aquesta instància sembla que està à informe de la quesatura d' obres públicas de la província, y aquesta oficina s' ha de veure negre per a apoyar que pugui servir de carretera d' enllàs lo famós camí de Ronda, prop las Adoràtius que s'estret com lo centre del n.º 8. Nosaltres creyem que l' digne enginyer Sr. Coderch al fer l' informe haurá de manifestar la necessitat prèvia de que la carretera, carretera de Ronda, ó lo que s' vulgi, sigui ample per igual en tota sa extensió.

— Dies passats part de les forces de la guarnició de la nostra ciutat anaren à fer exercicis de tir al blanch en los voltants de Banyoles. — Fá uns quans dies que apreta l' calor d' una manera com no s' havia fet sentir desde fa molts anys. Per aquesta raho son moltes les famílies que han anat à buscar la fresca à montanya, ó bé en les aigües del mar de les poblacions de la costa.

— Copiém: En una estadística que publica un periòdic trobem que a Espanya cobran nòmina del Estat de la Província y del Municipi, més de 400.000 ciutadans. Aquesta nòmina la té de satisfacer lo contribuent, apart d' altres càrregas abrumadoras. Tenim, per lo tant, més empleats que l' Estats-Units, que Russi, que Inglaterra, que qualsevol altre potència de primer orde.

— Se troba à Madrid una comissió de representants de la indústria tèpica de nostre província pera gestionar certs assumptos de molt d' interès pera la mateixa.

Segons veus, lo preu del suro en pàmies es enguany molt elevat y abundant los compradors que se l' disputan.

— S' ha rebut en lo Ferrol una Real ordre disposant que parin los travalls que s' feyan en hores extraordinaries en l' acorssat «Cardenal Cisneros».

— Los representants de les Províncies vascongades y de Navarra sollicitan del Govern que respecti lo concert econòmic convingut ab dites províncies, com es de justícia.

— La Cambra inglesa acaba d' aprobar lo Bill sobre l' govern local, per virtut del qual se concedexen à Irlanda una part de las desitjades reclamacions que constitueixen l' «Home Rule».

VARIETATS

Discurs filosòfich dels Bufadors d' Olot

(DOCUMENT DEL SÍGLE XVIII)

(Continuació.)

Aquesta raho s' pot confirmar ab molta forsa. Perque desvintint lo sol ab son calor la frialdat de l' aigua y introduint-hi l' calor resta l' aigua ó vapor aquéo ab las mateixas qualitats que l' aire; perque l' aigua té primerament la seva natural humitat, després té l' calor que li introduceix lo sol. Després resta ab humitat y calor, que son las mateixas qualitats que poch h' ab sentencia de gravíssims filosophos assenyalarem al aire; ab que se dexa molt bé entendre com l' aigua per medi del calor del sol se puga convertir en aire.

De lo dit se trau ab alguna claretat y no sense gran fonament que, no trobantse altre materia que congruament se puga convertir en aires en los bufadors sino l' aigua ó vapors aqueos y la terra y exhalacions terrestres, y deixant provar la major congruència y fonament que tenim pera dir que l' aigua ó vapors aqueos es lo que s' converteix en aires y no la terra ó exhalació terrea, no serà temeritat, sino acert molt fundat en principis filosòfics, dir que la materia que en los bufadors d' Olot se converteix en aires per la violència y activitat del sol es l' aigua ó vapor aquéo; ab que restan suficientment comprovadas las dues meves resolucions.

Això examinada y esplicada aquesta primera dificultat de las quatre que proposí en lo principi d' aquest discurs, se entindrà ab molta facilitat la segona que es averiguar la causa perque al hivern no ix aire d' aquellas cavitats y bufadors d' Olot com en lo d' istiu.

La raho més concloent es perque, com havém dit, la causa del aire en los bufadors es l' excessiu calor del sol que converteix l' aigua ó vapor aquéo en sutilissim aire y com al hivern y en las primaveras no té l' sol prou forsa ni actua en el calor pera introduir lo que es menester en l' aires y vapors aqueos pera convertirlos en aires, d' aquí es de al hivern no despedeixen los bufadors ni un alè d' aires segont tanta còpia en lo més rigorós del istiu.

Aquesta raho basta pera convéncer y deixar assossegat à qualsevol enteniment que no s' deixi portar de la passió. Perque l' aigua ó vapor aquéo, pera convertir-se en aire ha de perdre la frialdat que es contraria al aire y admetre la calor que es qualitat que demana l' aire; y com en l' hivern y primavera no tinga prou forsa l' sol pera destruir la frialdat de l' aigua è introduir-hi lo calor; d' aquí es que l' sol no pot al hivern y primavera convertir l' aigua ó vapor aquéo en aire, y no convertint lo sol ab sa calor l' aigua ó vapor aquéo en aire, no tindrán los bufadors aire que poder donar en l' hivern y primavera com lo tenen al istiu perque la forsa del sol converteix en aire l' aigua ó vapors aqueos.

Entro en la tercera dificultat que apar ha de tenir unges; y es averiguar la causa perque aquell aire dels bufadors ix fresch y apicable essent veritat que l' aire de la naturalesa es calent com havém dit, y l' dels bufadors té particular raho de serho perque fou convertit d' aigua per medi del calor que l' sol hi introduí, ab que apar que aquest aire havia d' eixir calent seguint lo curs natural de las causas, y no fresch com demostra la experiència.

Aquesta dificultat apar que milita particularment contra la meva opinió y que singularment derroca l' foaments que havíam posat, ab que anant ells per terra es forsos que tota la maquina d' aquest discurs patesca total y miserable ruina. Pero m' alenta y dona notable ánimo lo veure que també han de respondre à n' aquesta dificultat tots aquells que diuen que l' aire es de sa naturalesa calent: sent aixís que la experiència demostra al istiu que l' aire de las covas y subterrànies es fresch. Perque es cert que l' sol quan converteix l' aigua en l' aire per medi del calor no introduceix més calor en l' aigua de lo que es menester pera convertirla en aire; y com l' aire, tant lo que es convertit d' aigua, com lo que no ho es, tengan tots calor in excellenti com es sentència molt seguida entre l' filosops, tots acusan de donar la raho perque essent l' aire calent in excellenti al istiu, enseanya la experiència que està fresch en las covas y subterrànies.

A n' alguns filosops gravíssims los aparegué insuperable aquesta dificultat y pera fregirli l' cos s' apartaren del sentir comú y resolqueren que l' aire no era calent sino fred. Pero eixint del foc donaren en las flamas. Y també l' resista donar la raho perque essent l' aire en la seva opinió fred, ab tot la experiència mostra que al hivern està l' aire de las covas y subterrànies calent. Aquesta opinió de que l' aire era fred fou comuna dels estoichs y com á deixables d' aquella escola la seguiren Séneca, Cicero, Filo, Joen, Galeno y altres molts, aixís dels antichs com dels moderns autors. Pero tota la escola paripatètica ab lo seu capitá Aristotil, que en las cosas naturals es l' autor reverenciad per lo de major autoritat, digué que l' aire era calent in excellenti, la qual opinió seguiren los més dels autors antichs, y dels moderns los Combricenses, Hurtado, Oviedo y Linze ab molts altres.

Donaré puig la raho perque aquell aire dels bufadors, haventse format per causa calenta que fou la activitat del sol que convertí l' aigua ó vapor aquéo en aire y essent l' aire del seu natural calent, ix fresch y apicable en los bufadors y serà la mateixa que donan los paripatètics pera dir que l' aire encara que de la seva naturalesa es calent in excellenti al istiu, es fresch al interior de las covas subterrànies.

Pera lo qual s' ha d' advertir que l' sol ab lo calor produueix algunes exhalacions en las entranyas de la terra que son calentes y al hivern, com lo fred té l' poros tancats de la terra aquelles exhalacions no poden eixir ab que l' aire d' hivern dintre las covas y subterrànies està calent per aquelles exhalacions; y com també cada cosa procura sa natural conservació, aquelles exhalacions calentes que están en las entranyas de la terra en temps d' hivern procuran conservarse y no eixir perque l' fred, que es son contrari, no las destruïx, pero al istiu com lo sol ab sa calor obra l' poros de la terra ixen las exhalacions calentes ab que la terra deslliurada d' ellàs se torna en sa natural, sequedat y frialdat.

Això suposat, la raho que donan los autors pera dir que l' aire encara que sia de sa naturalesa calent està fresch al istiu dintre las covas y subterrànies es la Antiparistari, y es quan alguna qualitat se fa més intensa en presencia de son contrari. Aquesta raho donan lo P. Francisco Suarez, Rubio, Tellez, Oviedo, Arriaga y l' Combricenses, los quals aportan lo cas en termes propis d' estar l' aire fresch en las covas en lo temps del istiu, perque en aquest temps, com los poros de la terra están oberts per la calor, ixen las exhalacions calentes que estan en las entranyas de la terra ab que la terra resta ab sa natural frialdat, la qual comunica en l' aire que està tancat en las suas entranyas y aquesta es la causa perque al istiu l' aire està fresch en las covas y subterrànies; la qual mateixa raho aplicaré al aire dels bufadors, que, com troba al istiu la terra ab natural frialdat, evaporadas ja las exhalacions calentes que tenia al hivern la mateixa terra, li va comunicant aquella frialdat sua y li va destruir la calor ab que s' deixa ben entendre com l' aire dels bufadors pert la seva calor natural y adquireix la frialdad de la terra ab la qual empatada s' comunica.

(Acabara.)

SECCIÓ LITERARIA

BALADA

Dintre pobre barraca podrida,
entre un tró y una onada gegant,
l' infantó va venir à la vida
ab ronchs de tempesta sos plors barrejant.

Lo llevant y la mar udolavan
imponent com may més aquell jorn,
la barraca las onas besavan
ab negres espumas desfentse al entorn.

Sa marela l' gronxava y dormia
quan la mar tot baixet li digué:
— Per juntá a mos tresors jo l' voldria
ja pots amagarmel, que jo té l' pendre;

En sos brassos l' amaga la mare
y l' cobreix ab lo vell devantal,
y per fora resonan encara
bramuls de las onas y ronchs del mestral.

Quan creixia l' criada l' onada:
— Tinch conquillas y perlas per tú;
y l' noyet per l' arena daurada
brincava y saltava corrent ab peu nú.

Apilava tresors de petrines,
branquillons trossejats de coral,
y junyava á las algas marinas
la blanca azutzena que naix pel sorra.

La marea, eridanlo, l' renyava:
— Es traydora la mar, fillet meu.
Y l' noyet de reull la mirava
jugar per las rocas ab randas de neu.

Y creixia, y la mar lo volia
y á l' orella li anava cantant:
— La calor va pujant cada dia:
más fresques besadas del cos la treurán.

Lo noyet com un peix hi nadava,
las onades li feyan petons,
y á flor d' aigua, ajegut, escoltava
remors de carícias, resso de cansons.

Espantada la mare hi corria,
Tot renyantlo y besantlo al plegat,
y la mar, rondinant, repetia:
— Què hi fa que me l' prengas, si es mon estimat!

Fou més gran, y era un jorn de tempesta.
— Cóm s' inflava ab lo vent la mar!
A cada ona que alsava's feresta
brillava entre l' núvols lo llamp destructor.

Una barca s' perdía á la vora,
sura un home negantse al rompent,
crida l' noy: — Cap á n' ell, pit y fora!
Y s' llença á la onada, fendlinta rabent.

Espantada la mare que ho mira
fa un xislet y á la platja ha sortit,
com á folà á las onas se tira
y á salts y á brassadas al noy ha assolit.

Quan arriban á terra, ella plora,
lo noyet mira l' ona encantat,
y á la mare diu l' ona traydora:
— Què hi fa que me l' prengas, si es mon estimat!

Vingué un dia de Maig, tot aromas,
ab resso de petons de colomas,
las onades cantaven tombant,
de cants d' auçelles que anessin minvant.

Al redós d' una roca s' bressava
una barca com cisne en lo riu:
— Puja y vina, — la mar mormolava,
ja corre en mas onas la calma d' estiu.

Quan vegé que sa mare no l' veia,
fent un bot á la barca ha saltat,
y l' onada, emportàntse, deya:
— Ja l' tinch en mos brassos al meu estimat!

Tot d' un cop, en ple dia, fosqueja,
passa un buf tot polsos de mestral,
y la onada per fora cabreja
y en terra s' ensila botent pel penyal.

Surt la mare corrent per la platja,
ya com boja cridant: — Fill del cor!
y no més li contesta la rajá
del vent que reinfa l' inflada maror.

A sos peus trossejads d' espullas
una onada negrosa ha escupit,
y tirantse sobtat sobre d' ellà,
las culs, estrenyentlas damunt de son pit.

Ja no crida ni plora; encantada
la mirada en la mar ha fixat,
y va entrant y va entrant per l' onada,
que li diu al tenirla abrassada:

— Ja l' tinch, y per sempre, lo meu estimat!

FERRAN AGULLÓ Y VIDAL.

SECCIÓ COMERCIAL

Mercat de Gerona del dia 30 de Juliol

Especies	Mesures	Pesetes
Blat	QUARTERA DE 8 LITRES	22'00
Mestall	"	18'00
Ordi	"	9'00
Séol	"	15'00
Civada	"	8'00
Besses	"	15'00
Mill	"	16'00
Panis	"	12'00
Blat de moro	"	16'00
Llobins	"	10'50
Fabes	"	13'00
Fabó	"	14'50
Fassols	"	40'00
Monjetes	"	28'00
Ous	Dotzena	0'90

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA

- Diumenge 31. — St. Ignasi de Loyola y St. Firmo.
Dilluns 1. — St. Pere y St. Felip: Sts. Fé, Esperanza y Caritat.
Dimarts 2. — La Mare de Deu dels Àngels, St. Alfons M. de Ligori.
Dimecres 3. — L' Invenció del os de St. Esteve.
Dijous 4. — St. Domingo de Guzmán; Sta. Perpètua.
Divendres 5. — Ntra. Sra. de les Neus; Sta. Afra y Sant Emigdi.
Dissabte 6. — La Transfiguració del Senyor; Sants Just y Pastor.
Quaranta Hores. — En la iglesia de l' Hospici.

SECCIO D' ANUNCIOS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA A BARCELONA Y FRANSA

De Gerona a Barcelona

	Matí	Tarde
Corréu.	6'48	
Càrrega.	10'37	
Omnibus.	3	
Ràpit.	5'09	

Los trens correus y omnibus portan coches de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de càrrega de 3.ª y el ràpit de 1.ª y 2.ª.

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUÍXOLS A GERONA

De Gerona a San Feliu

	Matí	Tarde
Tren de banyistes (Juliol i Agost)	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	4'44	
Mixte.	3'22	
Correu.	5'35	

Tots los trens portan coches de 1.ª y 2.ª classe.

LÍNEA DE OLOT A GERONA

De Salt (Gerona) a Amer

	Matí	Tarde
Núm. 2.	9'40	
Núm. 4.	3	
Núm. 6.	6	

Tots los trens portan coches de 2.ª y 3.ª classe.

De Gerona a Port-Bou

	Matí	Tarde
Omnibus.	8'39	
Carregat.	12'43	
Mixte.	5'40	
Correu.	7'35	

Tots los trens porten coches de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el del carregat y mixte 2.ª y 3.ª, el correu 1.ª y 2.ª.

De San Feliu a Gerona

	Matí	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.	12'44	
Mixte.	2'50	
Tren de banyistes (Juliol i Agost)	3'40	

Gran èxit en moltíssimes famílies d'Espanya

La gran sopa Purés marca Baget-Reus

Recomanen sonas tots les èminències mèdiques del mon, peresser la mes agradable, econòmica, alimentària y més fàcil de digerir. Abell és constant d'elles se consegueix més facilitat en la digestió, fomenta la bellaesa física y presta al cos un marcat caràcter de llengüessa y galanura. Lo poder nutritiu necessita de una matèria assada en els aliments y aquesta se troba en les sopas de Purés MARCA BAGET, que mantenen nos tres humors en un saludable estat d'alegría; que no preserva del reumatisme, gota diabetis y demés dolències originals.

Les classes, avui posades a la venta son: Puré de pessols verds, Puré de fèllets, Puré de lletllats, Puré de fassols, Puré de flor de arroz, Puré de flor de cibada, Puré de flor de sigrans turrats de Font de Saneo y la gran «salsa universal».

PREUS DE VENTA

Un paquet que val pel públic un rat, produeix de 7 a 9 plats de sopa, y un paquet doble, que val dos rats, produeix de 15 a 17 plats.

PUNTS DE VENTA EN AQUESTA CAPITAL

Don Benet Massot. — Plaça del Marqués de Camps.

Ramón Lladó. — Carrer de Barcelona, núm. 7.

Antoni Gruaróner. — En Franciscó, 4.

Llorens Massa. — Rambla.

Emili Andrés. — Sta. Clara, 4.

Sebastià Alsina. — Mercaders, 20.

Representant exclusiu en la Província:

RAMON GISPERT.—GERONA

Banch Vitalici de Espanya MAXIM FERNANDEZ LA PREVISIÓN

Aigua Minòxima vegetal pera tenyer lo cabell. No te rival en lo mon, perque a més de sos efectes maravillosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se usa en dita perruqueria.

5, Carrer de l' Argenteria, 5, entresol

GERONA

Son tintures superiors las que en Maxim fabrica: tenvintse ab elles, senyors un vell, troba sense esforç dona jove, guapa y rica.

Tintura BISINIA instantánea

Sortidas

Entradas

Sortidas